

STUDENTEN INSPIREREN TOT INNOVEREND ONDERNEMERSCHAP

tekst: Arie Verhoef

 Regeren is vooruitzien. De vraag hoe onze samenleving er over tien jaar uitziet, is dan ook van belang voor de ambitie van De Haagse Hogeschool om studenten te inspireren tot innoverend ondernemerschap. Over de implicaties van dat vooruitzien wisselen Paul Schnabel, voormalig directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau, en Ineke van der Meule, directeur Centrum voor Lectoraten en Onderzoek, van gedachten.

‘Nederland heeft de ambitie om zich te ontwikkelen tot een hoogwaardige kenniseconomie. Maar dat zal zo’n vaart niet lopen,’ meent Schnabel. ‘Daarvoor doen we te weinig aan *research and development*. Landen als Zwitserland, Finland, Zweden en Duitsland gaan ons daarin allemaal voor. En toch: bij het World Economic Forum staan we nu op plaats 8. Dat betekent dat we op deze wereld tot de eerste 10 van de 144 landen behoren, waarvan de kenniseconomie is beoordeeld op maar liefst 120 criteria. Dat is al een mooi resultaat. Om op die lijst te stijgen, moet zowel de overheid als het bedrijfsleven meer investeren in R&D.’

De Haagse Hogeschool kan daar een eigen bijdrage in leveren, vindt Van der Meule: ‘Wij moeten ervoor zorgen dat onze studenten kunnen excelleren. Dat zij straks als jonge professionals de opgedane kennis kunnen inbrengen in hun werkomgeving, om zo op een andere manier en vanuit een andere dimensie te kijken naar vraagstukken die zich daarin voordoen.’

Misvatting

Schnabel erkent dat het hbo een belangrijke rol kan spelen in de ambitie van Nederland. ‘De grote misvatting in ons land is dat de kenniseconomie gelijkstaat aan fundamen-

teel onderzoek of experimentele projecten. Dat is een heel beperkte visie. Een essentieel draagvlak van die kenniseconomie bestaat namelijk uit hoogopgeleide mensen die hun vak gewoon goed uitoefenen. Bijvoorbeeld uit technici die weten hoe ze een modern machinepark moeten onderhouden. Nanotechnologie ontwikkelen is belangrijk. Maar net zo belangrijk is dat mensen op hoog niveau die technologie kunnen toepassen in het eigen werkveld. Het hbo kan daarin een rol spelen. Door haar specifieke beroepsgerichte oriëntatie kan het hbo voorkomen dat het innovatief onderzoek in Nederland blijft zweven.’

Van der Meule: ‘Wij leiden mensen op die hun vak goed verstaan. Maar dat is niet alles. Ondernemend zijn betekent bij De Haagse Hogeschool ook: oog hebben voor de effecten van de interventies die je pleegt. Wij begeleiden studenten bij de ontwikkeling van een eigen visie die ze straks als professionals kunnen toepassen. Zij moeten vooruit kunnen kijken en de durf hebben om iets nieuws op te pakken in een wereld die steeds verder globaliseert.’

Innovatie als katalysator

Europa kampt al enkele jaren met een economische crisis. Zijn ondernemendheid, on-

“DOOR HAAR SPECIFIEK
BEROEPSGERICHTE ORIËNTATIE
KAN HET HBO VOORKOMEN DAT
INNOVATIEF ONDERZOEK IN
NEDERLAND BLIJFT ZWEVEN”

“WIJ MOETEN ONZE STUDENTEN LEREN DAT INNOVATIE BREDER IS DAN HET ONTWIKKELEN VAN NIEUWE TECHNIEKEN OF PRODUCTEN”

dernemerschap en innovatie dan bij uitstek eigenschappen die nodig zijn om uit het economische dal te krabbelen? ‘Dat is natuurlijk de grote discussie onder economen,’ antwoordt Schnabel. ‘Bezuinigen of investeren? Ik vind het lastig om daarin positie te kiezen. Wel zie ik dat de drastische bezuinigingen van nu ons in een neerwaartse spiraal brengen.’ Dat mensen door economische tegenslag meer worden geprikkeld in hun ondernemerschap en dat daaruit mooie dingen ontstaan, vindt hij veel te algemeen gesteld. ‘Dat is voor een groot deel individueel bepaald.’

Schnabel vindt het lastig te zeggen of innovatie in deze tijd een katalysator kan zijn van de economie. ‘Nederland differentieert te weinig in soorten innovatie. We denken daarbij al gauw aan uitvindingen. Maar daarmee houden we de hele dienstensector buiten de innovatie. En dat terwijl innovatie overal een kans verdient. Een ondernemende mkb’er zal anders innoveren dan een ondernemende grootindustrieel. Innovatie draait niet alleen om nieuwe technologieën, maar ook om nieuwe ideeën op basis van bestaande technieken, om een nieuwe wijze van presenteren of om nieuwe concepten.’ Een voorbeeld van hoe je innovatief de plank kunt missen, is volgens Schnabel onze

energievoorziening. ‘Wij Nederlanders hebben eeuwen geleden zo ongeveer de windmolens uitgevonden. Maar de belangrijkste windmolenfabriek staat nu niet in Nederland, maar in Denemarken. Kijken we naar onze energievoorziening in den brede, dan constateren we dat Noord-Nederland wordt gevoed door wind- en zonne-energie uit Duitsland waarvan we de ontwikkeling zelf hebben afgehouden. De rest van Nederland wordt gevoed met energie uit Franse kerncentrales die we zelf niet wilden hebben. En dat terwijl we er nu op zijn aangewezen. Dan heb je naar mijn idee in het verleden de verkeerde beslissingen genomen.’

Andere manier

‘Hier ligt een taak voor het hbo,’ zegt Van der Meule. ‘Wij moeten onze studenten leren dat innovatie breder is dan het ontwikkelen van nieuwe technieken of producten. Het gaat ook om een andere manier van handelen en kijken. Een voorbeeld daarvan is het onderzoek naar bijzondere spaar- en leengroepen door het lectoraat Financial Inclusion and New Entrepreneurship. In dat onderzoek kijken we of en hoe *financial inclusion* kan leiden tot *social inclusion*. Hoe dat buiten het bankwezen om door groepen

mensen gerealiseerd kan worden. Dan kijk je vanuit een andere dan alleen maar economische dimensie naar vraagstukken als armoede en een adequate wijze van geldbesteding.’

Zowel Van der Meule als Schnabel waarschuwt tegelijkertijd voor te overspannen verwachtingen. ‘Het idee dat iedereen creatief en innovatief is, is moeilijk te handhaven. Niet aan alle studenten is dat gegeven en niet alle studenten zijn bereid om er helemaal voor te gaan.’

Differentiatie in onderwijs

Over tien jaar, zo voorziet Schnabel, is ondernemend, innovatief Nederland terechtgekomen in een Japanse situatie. ‘We zijn dan lange tijd verstoken gebleven van economische groei en dus langzaam achteruitgegaan. Maar het opleidingsniveau zal wel verder toenemen. Dat is dan ook het ticket waarop etnische minderheden gaan participeren. Gelukkig is het vermogen van de ouders in ons onderwijsstelsel niet bepalend voor de onderwijskwaliteit waarvan hun kinderen mogen genieten. We moeten meer investeren in onderwijs. We moeten het lef hebben om in het hbo en aan de universiteit meer te differentiëren naar de

toegankelijkheid van een opleiding in relatie met de maatschappelijke behoefte daaraan. Dan zeg je: we belonen je bereidheid om een moeilijk vak te kiezen en je krijgt een beurs. Maar ook: we belonen je keuze voor Sanskriet niet; dat gaat je geld kosten.’

Van der Meule: ‘Dan wordt de studiekeuze economisch bepaald. Daar ben ik niet voor. Laten we de vakken liever op een hoog niveau geven en ons daardoor onderscheiden. We laten de economie hierin geen rol spelen, want die is kortzichtig. We moeten onze studenten zo opleiden dat ze een toegevoegde waarde blijven behouden op de veranderende arbeidsmarkt.’

De Haagse Hogeschool heeft veel kennis in huis. ‘Dat willen we aan de buitenwereld laten zien. Onderdeel van onze eigen ondernemende, innovatieve houding de komende jaren is, dat we veel meer de partner gaan worden van die buitenwereld. Door specifiek op de beroepspraktijk gericht onderzoek te doen. Door daarmee transformatie tot stand te brengen. Door veel meer te zijn dan alleen maar volgend.’ ■